

KOVÁCS LÁSZLÓ

A kora Árpád-kori (1000–1141) pénzmellékletadás egyes kérdései a magyar királyság temetőiben (Vázlat)¹

A pénzmellékletadás, szűkített kategóriával: halotti *obolus*adás szokása a magyar királyság területén annak megalakulásától kezdve megfigyelhető a kora Árpád-kori mindkét temetőtípus sírjaiban: azaz mind a rendszerint pogány telepítésű és a keresztény korszakba is belenyúló használati idejű köznépi (elavult szóhasználatú Bijelo Brdó-i típusú) temetőkben, mind pedig a kizárólag keresztény rítus szerint megkezdett templomkörüli temetőkben. E temetők pénzes sírjainak első áttekintése a leletkataszter megjelenésével vált lehetővé, de tudományos igényű feldolgozásukat mindmáig csak Eva Kolníková készítette el a mai Szlovákia területére összpontosított figyelemmel.² Miután időközben a halotti *obolus*adás gyakorlatát jelentős szakirodalom tárgyalta,³ szükségét éreztem a kérdés vizsgálatának alapjához, a régészeti anyag összegyűjtéséhez és értékeléséhez visszatérni. Az alábbiakban a csaknem befejezett adatgyűjtésem⁴ meg

---

¹ Tanulmányom némileg eltérő szöveggel és jegyzetanyaggal korábban már megjelent: LÁSZLÓ KOVÁCS: Einzelne Fragen der früharpadenzeitlichen (1000–1141) Münzbeigabe in der Gräberfeldern des Königreiches Ungarn. Entwurf. (K mincovním milodarúm v pohřebištích maďarského království v raně Árpádovském období, 1000–1141.) Folia Numismatica 8–11. = Supplementum ad Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales 1993/94. [1996.] 35–41.

² FEHÉR GÉZA–ÉRY KINGA–KRALOVÁNSZKY ALÁN: A Közép-Duna-medence magyar honfoglalás- és kora Árpád-kori sírleletei. Leletkataszter. (Grabfunde der Landnahme- und frühe Arpadenzeit im Mitteldonaubecken. Fundkataster.) Régészeti Tanulmányok 2. Bp. 1962.; EVA KOLNÍKOVÁ: Obolus mŕtvych vo včasnostredovekých hroboch na Slovensku. (Totenobolus in frühmittelalterlichen Gräbern der Slowakei.) Slovenská Archeológia 1967. (a továbbiakban: KOLNÍKOVÁ 1967.) 189–254.

³ Ennek ismertetése nem fér jelen vázlatom keretébe.

⁴ A mintegy 800 oldalas katalógus régészeti feldolgozását már megkezdtem. Az anyag numizmatikai vonatkozásait külön kötetben foglaltam össze: KOVÁCS LÁSZLÓ: A kora Árpád-kori magyar pénzverésről. Érméleti és régészeti tanulmányok a Kárpát-medence Szent István és II. Béla uralkodása közötti időszakának (1000–1141) érméiről. (Über die früharpadenzeitliche ungarische

indult feldolgozásának egyelőre még nem végleges eredményeiből adok áttekintést.

Az időhatárokat I. (Szent) István király trónra lépése és II. Béla halála (1000–1141) között húztam meg. Kezdetét a magyar pénzverés megindulása határozta meg, a végét pedig az a természetes régészeti jelenség, hogy a leghosszabb ideig használt köznépi temetőkből II. Béla királyneves veretei⁵ a legfiatalabbak. Ezért a lényegesen tovább működött templomkörűli temetőkből is e király vereteit vettem még figyelembe. Klasszikus halotti *obolus* helyzetnek azt tekintettem, amikor az érme az ásató eredeti megjegyzése vagy legalább részletes leírása szerint a szájjüregből vagy az egyik marokból került elő. Egyébként csatlakoztam a szakirodalomban meglehetősen nagyvonalúsággal kezelt halotti *obolus* meghatározáshoz, amelybe a fentiekén túl, gyakorlatilag minden – nem kizáró állapotú – érme, sőt érmék sírmelléklete is benne foglaltatik.

A fenti módon behatárolt magyarországi köznépi és templomkörűli temetők 1348 temetkezésében 1641 érme adatait regisztráltam. Már az elsődleges régészeti áttekintésből kiderült, e sírok a pénzadás mennyisége alapján négy csoportra oszthatók aszerint, hogy az egy- vagy többérmés temetkezésekben találtak-e további tárgyakat. E csoportoknak az eltemetettek neve, ill. életkora szerinti elkülönülése tudatos halottas eljárásra utal (1. táblázat).

Az érmék sírbéli szerepe többféle lehetett. Az átlukasztott, fülezzett pénzdarabokat ékszerként, ruhadíszként, esetleg amulettként használták, míg a halotti *obolust* elsősorban a fentebb említett sírbéli helyzete jellemezte. Külön figyelmet érdemelnek a többérmés temetkezések. Az alábbiakban a fenti osztályozást követve tekintem át általánosságban a Kárpát-medencei sírleleteket.

Münzprägung. Numismatische und archäologische Studien über die Münzen der Zwischenzeit der Regierung von Stephan I. der Heiligen bis zum Bela II. [1000–1141] im Karpatenbecken.) *Varia Archaeologica Hungarica* 7. Bp. 1997. (a továbbiakban: KOVÁCS 1997.)

⁵ XII. századi anonym denár (H91) egyetlen Kárpát-medencei köznépi temetőből került elő, sajnos éppen egy meghatározhatatlan további érmeterődék kíséretében: Szabolcs (Szabolcs-Szatmár-Bereg m.)–Petőfi u. 82. sír. LÁSZLÓ KOVÁCS: Das früharpadenzeitliche Gräberfeld von Szabolcs. *Varia Archaeologica Hungarica* 6. Bp. 1994. (a továbbiakban: KOVÁCS 1994.) 31., 142–143., 33: 7. á. 82:1 (tévcsen II. István [1116–1131] denárának tekintve!). Az érmetípusokat LAJOS HUSZÁR: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute c. kötetének (Bp. 1979.) sorszámai szerint, „H” clőjjel adtam meg.

a) Átlyukasztott érmék dísz és halotti *obolus* szerepben

Nem tekinthettem halotti *obolus*nak azokat az átlyukasztott érméket, amelyekről az ásató kifejezetten másként nyilatkozott, vagy ha a helyzetük nyakba akasztásról, gyöngysorba fűzésről, esetleg a ruhára történt felvarrásról tanúskodott, végezetül, amelyek sírbéli fekvéséről nem maradt feljegyzés. Az (idegen) érmék díszként felhasználását a X. századi magyarság is kedvelte,⁶ s ez a szokás a magyar veretek erre utaló, főként gyermeksírokhoz tartozó mellékleteiben még II. Béla koráig is fennmaradt (2. táblázat).

Az érmék átlyukasztott állapota azonban sem a X., sem a XI. században nem zárta ki klasszikus halotti *obolus* szerepüket. Az ilyen, lehet hogy csupán véletlenül kiválasztott pénzek többsége egyre inkább a kisgyermek mellékletévé vált (2. táblázat), s egészen II. István uralkodásáig volt a leletekben nyomon követhető.

b) Többérmés sírok

Az érmés temetkezések kisebbik részében letek egynél több pénzdarabra, amelyet ugyancsak halotti *obolus*nak tekinthetünk, kivéve azokat, amelyek mellett kincsnyi mennyiségű (azaz az érmetani szakirodalomban elfogadottan: 5 példánynál több) érme volt, rendszerint bőr- vagy vászontársoly, esetleg textilbe csavarás megfigyelhető nyomaival. Ha a több érmére mérleg, mérlegsúly társaságában bukkantak, az az elhunyt kereskedői foglalkozására utalhatott,⁷ de számolni lehet azzal is, hogy a haldokló a nála lévő készpénzt vitte magával a túlvilágra. Azt a magyarázatot azonban nem fogadhattam el, hogy e többpénzes

---

⁶ A X. századra keltezhető magyar temetkezésekben halotti *obolus*ként előfordult arab, bizánci, nyugat-európai és római érmékről: LÁSZLÓ KOVÁCS: Münzen aus der ungarischen Landnahmezeit. Archäologische Untersuchung der arabischen, byzantinischen, westeuropäischen und römischen Münzen aus dem Karpatenbecken des 10. Jahrhunderts. Fontes Archaeologici Hungariae. Bp. 1989. 167–168., 816. jegyzet.

⁷ KOLNÍKOVÁ 1967. 250–251.; HEIKO STEUER: Zur Gliederung frühgeschichtlicher Gräberfelder am Beispiel der Münzbeigabe. Neue Ausgrabungen und Forschungen in Niedersachsen 1970. 152., 180–182.; VSEVOLOD M. POTIN: Monety v pogrebenijah Drevnej Rusi i ih značenie dlja arheologii i etnografii. (Coins from old Russian burials and their importance as archaeological and ethnographical evidence.) Trudy Gosudarstvennogo Ermitaza 1971. 49–119., 194–195.

halottak gyilkosság áldozatai, öngyilkosok vagy egyéb jogfosztott személyek,⁸ mivel Magyarországon az ilyen temetkezések mindig beilleszkedtek temetőjük rendszerébe.

Az összegyűjtött 1348 érmés sír 1641 veretéből 426 példány a 2–57 denárt tartalmazó 139 temetkezésben látott napvilágot.

40 olyan temetkezést találtam, amelynek melléklete kizárólag kettőnél több érméből állt, s amelyben összesen 175 veretre bukkantak (1. táblázat). Többségük férfisír volt, s ezekben találták az érmék többségét is, mint adatgyűjtésem legnagyobb érmeszámú, 57 denáros, I. Béla verette zárópénzű temetkezésében. Itt az elhunyt készpénzére a bal sípcsont boka felőli belső vége mellett, négy kicsi, függőlegesen s szorosan egymás mellett álló oszlopban bukkantak, valószínűleg vászonzacskóba csomagolva, s a nadrágszárba vagy a csizmába rejtve.⁹ Egy további, egyelőre meghatározatlan nemű és életkorú, s ugyancsak I. Béla kori bolygatott csontváz koponyája körül olyan helyzetben került elő 32 érme, mintha hozzátartozói egykor a feje tájékára szórták volna.¹⁰ A többi sírban 2–5 pénzdarab fordult elő: 2 érmét 33, 3-at 3, 4-et 2, 5-öt pedig 1 csontváz mellett leltek. A temetkezések zárópénzei szerint a következő esetszámokat regisztrálhattam: I. (Szent) István 3, Péter 2, Aba Sámuel 1, I. András 6 (+6),¹¹ Béla *dux* 1, I. Béla 2, Salamon 3 (+2), I. (Szent) László 4 (+2), Kálmán 2, meghatározatlan (+6). A kezdetektől fogva kimutatható szokás Kálmán korában indult hanyatlásnak, s ennek oka nyilvánvalóan a végtisztesség lebonyolítását kísérő

⁸ WALTER HÄVERNICK: Münzen als Grabbeigaben 750–1815. (Auswertung des Fundkataloges der Numismatischen Kommission der Länder in der Bundesrepublik Deutschland) Hamburger Beiträge der Numismatik 1973/75. [1982.] (a továbbiakban: HÄVERNICK 1973/75.) 28., 44–51.

⁹ A 4. sírban talált érmeegyüttes összetétele: I. András H8 (1), Béla herceg H11 (8), I. Béla H12 (48) denára. MÜLLER RÓBERT: XI. századi sír Rezi–Gyöngyösi csárdánál. (Ein Grab aus dem XI. Jh. bei der Bauernschenke von Rezi–Gyöngyös.) Zalai Gyűjtemény 1987. 75–81.

¹⁰ Esztergom (Komárom-Esztergom m.)–Kovácsi Árpád-kori Szent Mihály-temploma templomkörül emelt temetőrészletének 24. sírjában talált érmeegyüttes összetétele: I. András H9 (2), Béla herceg H11 (13), I. Béla H12 (17) denára. HORVÁTH ISTVÁN: Esztergom–Budai Nagy Antal u. 7. Régészeti Füzetek 1977. 59–60., Nr. 135.

¹¹ A (+) jelzésű sírokban meghatározatlan érme is előkerült, ezeket a legfiatalabb meghatározható pénz szerint soroltam be.

egyházi figyelem megszigorodása és a köznépi temetők felhagyásának egyre erősödő követelése volt.¹²

99 olyan temetkezés adatait gyűjtöttem össze, amelyben a kettőnél több érmét egyéb leletek, főként egyszerűbb ékszerek is kísérték, s amelyben összesen 251 denár látott napvilágot (1. táblázat). Bár e sírok többsége női temetkezés volt, a legtöbb érmét, 14 denárt ezúttal is férfi kapta: a bal lábszárcsontok külső oldalán, textilmaradványok között 14 denárra bukkantak.¹³ A többi temetkezésben 2–7 pénzdarab fordult elő: 2 érmét 72, 3-at 17, 4-et 6, 5-öt 1, 6-ot 1, s végezetül 7-et ugyancsak 1 csontváz mellett leltek. A temetkezések zárópénze szerint a következő esetszámokat regisztrálhattam: I. (Szent) István 12 (+1), Péter 5 (+2), Aba Sámuel 1, I. András 24 (+5), Béla *dux* 5 (+2), I. Béla 5, Salamon 13, I. Géza 1, I. (Szent) László 11 (+6), II. Béla 1, II. Béla/II. Géza (1141–1161) (+1), anonym denár (+1), H? (+3). A szokást leginkább I. András korában gyakorolták, hiszen az ő és a vele egykorú Béla *dux* érmék zárópénzként szerepelt példányai 29 sírt, a leletanyag csaknem harmadát jelezték.

c) Sírok érmerészletekkel

A tárgyalt időszak európai sírjaiban vidékenként eltérő mértékben, de nem volt ismeretlen szokás a fél, negyed stb. méretre vágott érmerészlet melléklete.¹⁴ Magyarázatként felmerülhetett, hogy az érme többi részét a hozzátartozók hitvilági okból őrizték meg, de lehetett racionális ok is: a denár túl nagy érték

---

¹² KOVÁCS 1994. 180–181.

¹³ A Kaposvár (Somogy m.)–61. úti templomkörüli temetőrészlet 501. sírjában lelt érmegyűttes összetételc: Kálmán H35 (6) és II. Béla H49 (8) denára. BÁRDOS EDITH: Középkori templom és temető Kaposvár határában (Medieval church and cemetery in the vicinity of Kaposvár) II. Somogyi Múzeumok Közleményei 1987. 13., 30.

¹⁴ Pl. ANNE-SOFIE GRÄSLUND: Charonsmynt i vikingatida gravar? (Charonsmünze in den wikingerzeitlichen Gräbern?) Tor 1965–66. 179., 184–187.; TATJANAM. BERGA: Monety v pogrebni-jah na teritoriji Latvii X–XII vekov. Latvijās PSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis = Izvēstija Akadēmii Nauk Latvijской SSR 1976/4. 85.; HÄVERNICK 1973/75. 37.; KRZYSZTOF WACHOWSKI: Obol zmarłych na Śląsku i w Małopolsce we wczesnym średniowieczu. (Obol der Gestorbenen in Schlesien und Kleinpolen) Przegląd Archeologiczny 1992. 138.

volt a mindennapi életben, ezért rendszeresen darabolták,¹⁵ amit a törtezüstleletek is tanúsítanak.

A magyarországi leletanyag 78 temetkezéséből 100 érmerészletet gyűjtöttem össze, ebből 57 sír 72 példányát a közleményben vagy az ásatási jelentésekben félpénzként említették. Gyermeksírba kevesebb félpénzt helyeztek, s közülük egyikben sem volt ugyanannak az érmeinek két fele, amit 10 felnőtt sírban, a csontváz más és más testtájékán figyeltek meg, ilyen elhelyezésük tehát tudatosan történt. A félpénzes temetkezések az ország számos vidékén előfordultak, de szembetűnő sűrűsödésük is mutatkozott.¹⁶

21 temetkezésből 28 negyedpénznek nevezett példány látott napvilágot. Az I. (Szent) László uralkodásáig gyakorolt pénzmellékletadási módozatban a nem, ill. az életkor szerinti határozott megkülönböztetést nem lehetett megfigyelni, ugyanis 2 férfi, 6 nő, 5 felnőtt, 1 serdülő és 7 gyermek mellett találtak negyedpénzt. E pénzrészletek túlnyomórészt a felső testfélen mutatkoztak, elsősorban a koponya tájékán, ill. a hastájon; szájba, ill. marokba alig tettek belőlük. A több negyedpénzt tartalmazó temetkezésekben a gyermekekre vonatkozó életkori megkülönböztetés sejtethető.¹⁷ Sajátos helyi gyakorlatra utal továbbá az a tény, hogy a megfigyelt 20 temetkezés 27 negyedpénze mindössze 3 lelőhelyhez tartozott.¹⁸

---

¹⁵ HÄVERNICK 1973/75. 37.

¹⁶ 18 lelőhely 57 temetkezésének 72 félpénze közül Magyarhomorog (Hajdú-Bihar m.)–Kónyadombon 31 sírből 42 db., Csanytelek (Csongrád m.)–Dilitoron 8 sírből 10 db látott napvilágot, vö. CSALLÁNY GÁBOR: Honfoglalás- és árpádkori sírokban talált magyar és idegen pénzek a szentesi Csongrádvármegyei Múzeum gyűjteményében. Numizmatikai Közöny 1939–40. 23–25. A még közöletlen magyarhomorogi temető érmeleltéhez vö. KOVÁCS 1997. 90., 9. kép.

¹⁷ 1-1 női és gyermeksírban különböző, 2 további gyermeksírban viszont ugyanazon denár 1-1 negyedrésze rejtett, s a magyarhomorog–kónyadombi 64. gyermeksírban ugyanannak a Péter verette denárnak négy negyede feküdt a jobb mellkasfélen, a bal mellkasfél alatt, a jobb alkaron, s a hastájék alatt.

¹⁸ Közülük Magyarhomorog–Kónyadombon 14 sírből 20, Csanytelek–Dilitoron 6 csontváz mellett 6, végzetlenül Ógyalla (Hurbanovo, okr. Komárno)–Bagotán 1 sírből 1 példány látott napvilágot, utóbbihoz MÁRIA REJHOLCOVÁ: Pohrebisko z 10. a 11. storocia v Hurbanove-Bohatej. (Gräberfeld aus dem 10. und 11. Jahrhundert in Hurbanovo-Bohatá.) Slovenská Archeológia 1976. 191–234.

d) Korszakolt mennyiségi adatok

E vázlat rövid terjedelme nem tette lehetővé, hogy a magyarországi halotti *obolus*adás szokásának régészeti tárgyalását tovább folytassam. Befejezésül közreadom a katalógusomban összegyűjtött sírleletek zárópénzeinek a kibocsátó uralkodók szerinti felosztását (3. táblázat) a szokás régészetileg adatolt gyakoriságának objektív bemutatására.¹⁹ A táblázatban az egy átlagos uralkodási évre számított sírmennyiség szemléletesen jelzi a pénz halotti mellékletül adásának hullámzó intenzitását, amelynek csúcsidezőszaka az I. András–I. László uralkodása közötti fél évszázad volt. Míg a teljes vizsgált időszakra az 1-1 uralkodó zárópénzével keltezett síroknak 1-1 uralkodási évet jelző arányszáma nagyjából 10-nek mutatkozott (9,56), az I. András és Salamon idején a hercegi kibocsátású veretekkel is befolyásolt arányszám az I. László kori körül mozgott (18,64, 16,73, 18,39), kiemelkedő mértékben térve el a többi uralkodó megfelelő adataitól (2,07–9,00), ill. átlaguk (17,92) is az utóbbiak átlagától (5,30).²⁰ Lehetséges, hogy e jelenségben is a korábban már ismert, de a XI. század közepétől felerősödő olyan pogány (temetkezési) szokások egyikét kell látnunk, amelyek visszaszorítására törvényeiben I. László kisebb, Kálmán pedig nagyobb sikerrel törekedett.²¹

---

¹⁹ A többi uralkodónál nagyobb torzítású lehet az I. István verette érmékkal kapcsolatos adatsor, ugyanis a király vitatott időrendű veretait (H1, H2, H4?), amelyek bizonyára különböző nagyságú területen és nem azonos ideig voltak forgalomban, a lakosság valószínűleg vidékenként, sőt településenként is eltérő ütemben kezdte halotti *obolus*ként sírmellékletül adni.

²⁰ Az utóbbi átlagba a 3 királyra közvetlenül nem vonatkozó, s a bizonytalanokkal is kiegészített összes adatot beszámítottam.

²¹ Vö. a legtöbbször még a X. században létesített pogány temetők felhagyását és a XI. század elejétől velük már párhuzamosan használt új, templomkörülű temetőkbe való temetkezést kényszerrel előíró világi és egyházi törvényi szabályozásokat: KOVÁCS 1997. 15–16.

TÁBLÁZATOK

	a	b	c	d	e	Együtt
Férfi	163:163	79:79	19:97	21:57	2:3	284:399
Nő	41:41	205:205	1:2	36:87		283:335
Felnőtt	84:84	82:82	9:20	14:37		189:223
Serdülő	3:3	5:5	2:4	2:4		12:16
Gyermek	73:73	76:76	2:7	10:27	4:4	165:187
Ismeretlen	130:130	131:131	7:45	16:39	131:136	415:481
Összesen	494:194	578:578	40:175	99:251	137:141	1348:1641

1. táblázat A kora Árpád-kori sírok érméinek megoszlása az eltemetettek neme (életkora) és mellékletessége alapján

Jelmagyarázat: a) sír mindössze egyetlen érme mellékletével; b) sír egy érmevel és egyéb tárgyak mellékletével; c) sír mindössze egyenél több érme mellékletével; d) sír egyenél több érmevel és egyéb tárgyak mellékletével; e) érmés sír az egyéb mellékletek adatainak ismerete nélkül. A számpárok a sírok és a bennük talált érmék számát jelzik

	Fegyveres férfi	Férfi	Nő	Felnőtt	Gyermek	Ismeretlen	a	b+c
a	3:3	4:4	2:2	1:1	7:11		17:21	
b	1:1	1:1	3:3		12:18	7:14		24:37
c			1:1	3:3	7:7			11:11
b+c	1:1	1:1	4:4	3:3	19:25	7:14		35:48

2. táblázat 10–12. századi magyar sírok érméinek felhasználási módja

Jelmagyarázat: a) halotti *obolusként* eltemetett, átlukasztott idegen érmék X. századi sírokban; b) ékszerként használt és eltemetett, átlukasztott magyar érmék XI–XII. századi sírokban; c) halotti *obolusként* eltemetett, ékszerként használt, átlukasztott magyar érmék XI–XII. századi sírokban. Megkülönböztetésül kiemelve: a fegyveres férfi temetkezése. A számpárok a sírok és a bennük talált érmék számát jelzik

A kibocsátó (uralkodásának hossza)	Év	Sír:Érmc	Sír/Év
I. István (1000. dec. 25–1038. aug. 15.)	38	134:153	3,53
I. István vagy I. András		2:2	
Péter (1038 ősz–1041 nyár, 1044 nyár–1046 ősz)	5	38:55	7,60
Aba Sámuel (1041 nyár–1044. júl. 5.)	3	14:17	4,67
I. András (1046 ősz–1060 ősz)	14	214:272	15,29
Béla herceg (1048–1060 ősz)	13	47:56	3,62
<i>I. András kora (I. András és Béla herceg)</i>	<i>14</i>	<i>261:338</i>	<i>18,64</i>
I. Béla (1060. dec. 6–1063 ősz)	3	27:121	9,00
Béla herceg vagy király		4:4	
Salamon (1063 ősz–1074. márc. 14.)	11	169:189	15,36
Géza herceg (1064. jan.–1074 tavasz)	10	15:15	1,50
<i>Salamon kora (Salamon és Géza herceg)</i>	<i>11</i>	<i>184:204</i>	<i>16,73</i>
I. Géza (1074 tavasz–1077. ápr. 24/25.)	3	11:12	3,67
I. László (1077 tavasz–1095. júl. 29.)	18	331:364	18,39
I. László vagy Kálmán		1:1	
Kálmán (1095 nyár–1116. febr. 3.)	21	119:126	5,67
Kálmán vagy II. István		1:1	
II. István (1116 tél–1131. márc. 1.)	15	31:31	2,07
II. Béla (1131. ápr. 28–1141. febr. 13.)	10	48:62	4,80
? hamisítvány		1:1	
II. Béla vagy II. Géza		1:6	
meghatároz(hat)atlan		126:138	
H91 anonim denár		1:2	
egykori érme patinanyoma		13:13	
összesen* (1000. dec. 25–1141. febr. 13.)	141	1348:1641	9,56

3. táblázat A magyar királyság 11–12. századi érmés sírleletei zárópénzüik kibocsátójának sorrendjében

Jelmagyarázat: sír: a király zárópénz szerepű érméjével jelzett sírok száma; érme: az előbbi sírokban előkerült összes érme darabszáma; sír/év: a király zárópénzével jelzett sírok számának és a király uralkodói éveinek viszonyosszáma (pl. I. Istvánnál: 134 érmés sír : 38 uralkodási év = 3,53); összesen*: az *I. András kora*, ill. a *Salamon kora* adatsor bcszámítása nélkül